

REPLICI ÎNTR-UN POSIBIL DIALOG

LIVADA CU VISE

ŞASE PERSONAJE ÎN CĂUTAREA...

● **TEATRUL FRANCO-ROMÂN** ● Data premierei: 11 ianuarie 1992 ● Concepție și realizare: Sophie Loucavevsky ● Scenografia: Lou Goaco ● Distribuția: Gheorghe Visu (Primul personaj), Simona Măicănescu (Al doilea personaj), Micaela Caracș (Al treilea personaj) Mihai-Gruia Sandu (Al patrulea personaj), Oana Pellea (Regizorul), Raluca Penu (Actrița).

Înainte de a fi un proiect ambițios (și oarecum năstrușnic) al UNITER, înainte de a deveni fapt împlinit prin eforturile instituției amintite dar și datorită umărului pus de ministerele de externe ale României și Franței, de ministerul român al culturii și AFAA (Association Française d'Action Artistique), înainte de toate acestea Teatrul Franco-Român a fost un impuls, un semn al nevoii noastre de comunicare, de dialog, de deschidere spre lume. Ideea (sau impulsul) a apărut în urma succesului înregistrat, în primăvara lui 1990, de turneul francez *Printemps de la liberté*, din dorința firească de a nu lăsa să piară o relație profesională și umană ce se vedea fructuoasă pe plan artistic pentru ambele «părți».

Drumul de la dorință la materializarea ei nu a fost foarte scurt și precis nici foarte simplu. Pe 11 ianuarie 1992 gongul inaugural a bătut totuși (nu prea mai bate gongul în teatre, dar așa vine vorba), invitând publicul în sala «Toma Caragiu» a Teatrului «Bulandra» pentru a vedea **Şase personaje în căutarea...**, spectacol conceput și realizat de Sophie Loucavevsky, cu scenografia lui Lou Goaco, lumini de Yves Bernard și o distribuție din care au făcut parte: Gheorghe Visu, Simona Măicănescu, Micaela Caracș, Mihai-Gruia Sandu, Oana Pellea și Raluca Penu.

Puține spectacole se potrivesc cu termenul «experiment» (atașat cu grabire, de altfel, oricărui «produs scenic» căznit ori înceșoșat ca înțeles) în măsura în care se potrivește **Şase personaje...** Și aceasta pentru mai multe motive. Unul dintre ele ar fi acela că spectacolul s-a născut, și-a dobândit nu numai forma dar și ideile, mesajul, după chipul și asemănarea celor ce urmau să-l joace. Sau, mai precis, în replică la preocupările lor.

Se cuvine, poate, o explicație. Inițial, textul cu care regizoarea franceză venise pentru a fi pus în scenă era *Judas-Pilate* de Paul Claudel. (Așa și începe spectacolul: se repetă, conștiințios dar fără elan, o scenă din piesa amintită.) Artist sensibil, receptiv, ea a constatat însă, curînd, că actorii cu care urma să lucreze se aflau într-un moment special al existenței lor, străbătuseră o experiență de viață ce nu putea să nu marcheze puternic și experiența artistică. În acel moment, luda, Pilat, chiar Claudel păreau grozav de depărtați. (Așa și continuă spectacolul: replica e întreruptă de câteva personaje, prea pline de propria dramă pentru a urmări o altă, dominate de o elerescen-

ță explozivă, ce se cere exprimată.) Regizoarea — din spectacol — înțelege că o asemenea acumulare de trăire autentică nu poate fi ignorată, nu trebuie gonită din teatru și hotărăște să-i înlesnească dezvoltarea scenică. Regizoarea — viitorului spectacol, deci Sophie Loucavevsky — a renunțat la Claudel și a compus un scenariu care reconstituie povestea (reală) a acestei colaborări.

Textele utilizate aparțin lui Marx, lui Sartre și, desigur, lui Claudel. Sînt pagini, gânduri iscate de revoluțiile pe care Franța le-a parcurs, în timp; sînt observații despre mersul istoriei (în care toate evenimentele au loc «prima dată ca tragedie și a doua oară ca farsă», după spusa lui Marx), despre «bietul om sub vremi» (după spusa, mai dragă nouă, a cronicarului); sînt meditații pe marginea socialului, a politicului, a individului și a colectivității.

Spectacolul e astfel gândit încît valorile pe care le urmărim în mod obișnuit într-o creație scenică (și care, simplu, se cheamă: dramaturgie, regie, scenografie, interpretare actoricească), toate aceste valori sînt trecute, în mod deliberat, în plan secund. Interesează, și sîntem conduși într-acolo, autenticitatea dialogului, comunicarea unor experiențe — și artistice, dar nu numai —, confruntarea de opinii. Nu sîntem întotdeauna de aceeași părere. Este firesc să nu fim întotdeauna de aceeași părere și este reconfortant gîndul că o putem și recunoaște.

Ar trebui, poate, ca în această cronică (?) să urmeze paragrafele consacrate, după tipic, regiei, scenografiei etc. Spectacolul nu te trimite însă la obișnuitul mod de abordare (iar dacă te face «să vezi idei» cu care să intri la rîndu-și în dialog, dacă refuză «actul de bravură» artistică, asta înseamnă, de fapt, un act de bravură). Deci rîndurile de mai sus n-au fost o cronică. Poți scrie cronică despre o convorbire, despre un schimb de păreri?

Și ajungem, astfel, la ceea ce ar mai fi de spus, o remarcă subiectivă. Cînd am aflat că se înființează un teatru franco-român m-am bucurat dar, sincer vorbind, nu mi-era foarte clar ce va aduce deosebit față de un teatru francez ori de un teatru român. Se va justifica efortul actorilor de a vorbi o altă limbă? De a lucra un spectacol și de a-l juca, inevitabil, doar de cîteva ori? Eram tentată să reiau o replică dintr-o piesă mai veche a lui Al. Voitin: «nu știu ce înseamnă, dar îmi place cum sună!» Acum, după acest debut, cred că știu ce poate aduce deosebit un teatru franco-român (și mă refer, desigur, la public; pentru cei implicați direct cîștigul profesional e indiscutabil): posibilitatea de a cunoaște — sub lupa puternică pe care o reprezintă scena — și o altă opinie în ceea ce ne privește decît aceea pe care ne-o susurăm, neobosiți, noi-nouă, la ureche. Cu alte cuvînte, posibilitatea unui dialog real. Între culturi, sigur, dar și între oameni.

■ CRISTINA DUMITRESCU

DOMNUL SWIFT de Grigori Gorin. Traducere de Denisa Fejes ● **TEATRUL TINERETULUI PIATRA NEAMȚ** ● Data premierei: 6 octombrie 1991 ● Regia: Andreea Vulpe ● Scenografia: Sica Rusescu ● Distribuția: Traian Pârlog (Jonathan Swift), Gheorghe Birău (Doctorul Richard Sympson), Oana Albu-Birău (Esther Johnson-Stella), Lucreția Mandric (Vanessa), Ion Muscă (Majordomul Patrick), Corneliu Dan Borcia (Judecătorul Beags), Cornel Nicoară (Gubernatorul Laputanul), Valeriu Avornic (Savantul, Episcopul), Marian Despina (Gardianul tucuriu), Cristinela Pădure (Membru al Consiliului tute-lar), Tudor Tăbăcaru (Primul liliputan), Romeo Tudor (Al doilea liliputan), Constantin Ghenescu (Uriașul Glum), Florin Măcelaru (Nimeni). În alte apariții: Ion Murariu, Gheorghijă Iftimie, Daniela Bucăriu, Otilia Drumea, Dan Covrig, Constantin Manole.

Surprinzătoare, această propunere de spectacol cu **Domnul Swift** de Grigori Gorin, făcută de teatrul din Piatra Neamț prin regizoarea Andreea Vulpe! Textul piesei, după cum afirmă secretarul literar, dl. Paul Findrihan, fusese oferit cu mulți ani înainte de către regizoarea Liudmila Szekely-Anton, care îl și tradusese. Într-o altă traducere însă, a Denisei Fejes, teatrul introduce piesa în repertoriul său abia acum (unele motive fiind lesne de înțeles) și prezintă — după cîte mi-am dat seama văzînd și alte spectacole ale trupei — cea mai interesantă montare din stagiunea sa de pînă acum.

O alchimie dramaturgică al cărei secret îl dețin rușii (prin Bulgakov sau Erdman, de pildă) este piesa lui Grigori Gorin **Casa pe care a construit-o Swift** (titlul original). Dramaturgul, medic moscovit, intrat în mediile teatrale pe la începutul anilor '70, este atras de personalitatea celui mai important scriitor englez din secolul 18, așa cum i-o dezvăluie ațit opera literară, imaginația și spiritul critic, dar și o irezistibilă vocație polemică prin care propriul destin se conturează tot mai fascinant.

Domnul Swift moare iarăși la ora șapte seara. E un ritual pregătît minuțios. Cărui actorilor intră în scenă, pe un podium, din fundul sălii, și debarcarea artiștilor are ceva din veselia și tristețea ceremonialului.

Locul este destul de misterios, e populat cînd de liliputani, pe care majordomul Patrick îi alungă, nu-i poate suferi, cînd de laputani, ființe venite din viitor să-l vadă pe domnul Swift. Acesta, purtător al unui titlu — decan al catedralei Sf. Patrick din Dublin —, se uită cu mirare, sau încîntare, sau amărăciune, la personajele proprii opere, ori la ființele care i-au fost cel mai aproape în viață: Esthira (Stella) și Vanessa. Manuscrisele de pe masa de lucru, rînduri scrise timp de ani de zile, vor fi aruncate spre sfîrșit, acoperind scena, printre picioarele propriilor personaje.